

Stedelijke Transitieopgaven

Energietransitie met breed maatschappelijke impact

Werkdocument

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

provincie HOLLAND
ZUID

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Breda

GEMEENTE TILBURG

Gemeente Delft

gemeente
Schiedam

Een leertraject als opmaat naar meerjarige aanpak

+/- 36.000 woningen
(6.000 – 9.000 per stad)

- 2 provincies, 4 steden: **Breda, Tilburg, Delft en Schiedam**
- Samenhangende visie en aanpak op basis van geïdentificeerde problematiek op gebied van energie, sociaal, fysieke leefomgeving, vervoer.
- Proeftuinen om succesvolle aanpakken te beproeven en realiseren, waar mogelijk in aansluiting op Experimentenprogramma Verduurzaming van kwetsbare wijken van Platform31 en Nyenrode Business Universiteit.
- Op lokaal niveau in samenwerking met lokale stakeholders.
- Complementair aan reeds bestaande BZK-programma's *Aardgasvrije Wijken* en *Leefbaarheid en Veiligheid* en aansluiten bij Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI) Urban Energy van Topsector Energie.
- Samen optrekken met Europese steden via Energycities (voor o.a. kennisdeling)

Waarom dit programma:

De opgave is de gebouwde omgeving klimaatneutraal maken

Basis is Klimaatwet:

- In 2050 de uitstoot van broeikasgassen met 95% gereduceerd t.o.v. 1990
- In 2030 49% broeikasgasreductie
- In 2050 elektriciteitsproductie 100% CO2-neutraal

Maar met geïsoleerde aanpak leid je snijverlies

- Aanpassing woningen en gebouwen, leidingen etc. vinden ook plaats ten behoeve van renovatie, noodzakelijke vervanging, met het oog op maatschappelijk doel 'langer thuis wonen' etc. Dubbel werk voorkomen.

En combineren van opgaven maakt impact en draagvlak groter en levert efficiency op.

- Sociaal: Werklozen, schoolverlaters, uitkeringsontvangers, mensen met schulden kunnen gemobiliseerd worden, ouderen wonen langer zelfstandig.
- Mobiliteit en vervoer: economische factoren en bebouwing vragen om keuzes op het gebied van bereikbaarheid en toegankelijkheid.
- Effecten van Corona-crisis op individuen, economie en samenleving

Wat is daarvoor nodig?

A photograph showing construction workers in a city street. In the foreground, a worker in a high-visibility yellow jacket and white hard hat is using a red tool to work on a trench. Another worker in a grey jacket and white hard hat stands nearby. The trench is lined with yellow pipes and concrete blocks. The background shows residential buildings and a clear sky.

- **Fase 1: Voorbereiding: ontwikkelen projectplan 2020 en inrichten projectorganisatie**
- **Fase 2: Selectie van wijken of buurten en interventies (optellend tot minimaal 6000 woningen)**
- **Fase 3: Analyse van interventies en wijken of buurten: inzicht in business case en koppelkansen van betreffende energietransitie**
- **Parallele overkoepelende inzet op:**
 - **samenhang en ontschotting in visie en financiering**
 - **creëren van draagvlak richting Rijk en EU.**

Fase 1. Voorbereiding projectplan 2020 en projectorganisatie

Stad en programmaorganisatie ontwikkelen gezamenlijk per stad een

■ Projectplan 2020 (zie sheet planning)

■ Projectorganisatie incl. tenminste

- **lokale stuurgroep**
- **intern projectteam (startsessie met teamleden) en**
- **contracteren externe experts t.b.v. fase 2**

An aerial photograph of a dense urban neighborhood, likely in a European city. The buildings are multi-story, with light-colored facades and dark roofs. A prominent feature is a large, rectangular swimming pool with a green roof, situated in the middle of the neighborhood. The surrounding area is filled with trees and more buildings, creating a complex urban landscape.

Fase 2. Selectie van wijken en buurten en interventies

Op basis van een combinatie van de volgende elementen maken we een keuze van de wijken waar een aanpak wenselijk, haalbaar en relevant is:

Energietransitie wordt daarbij verbonden met andere transitie opgaven (in fysiek en/of sociaal domein).

- Big data/hackatons
- Expertise en praktijkkennis
- Beleidsstukken
- Bestaande aanpakken, plannen en verduurzamingsstrategieën.

Selectiecriteria

Energie

- Kosten per bespaarde ton CO2
- Gas verbruiksdichtheid
- Ontwikkeling van gasverbruik over de afgelopen periode
- Ouderdom gasleidingen
- Type warmtevoorziening in de wijk

Sociaal-economisch

- Inkomensgegevens
- Werkloosheidscijfer (jeugd en volwassen)
- Bevolkingssamenstelling
- Schoolverlaters
- Sociale cohesie
- Zorgverbruik

Fysiek

- Kosten beheer en onderhoud openbare ruimte / buurt
- Samenstelling type woningbouw (flats, eengezinswoningen, monumentale panden)
- Eigendom woningen (particulier, corporatie, zakelijke verhuur) / specifiek per buurt-straat

Aanwezigheid bedrijven en maatschappelijk middenveld

Fase 3. Analyse van impact interventies en wijk of buurt

Koppelkansen: slimme combinaties van kleinschalige oplossingen voor uitvoering energietransitie en aanpak specifieke problematiek

- duurzaamheid en wonen
- zorg & welzijn
- verkeersveiligheid & inrichting fysieke ruimte
- werk & meedoen

Maatschappelijke Impact Analyse (MIA): koppelkansen en impact identificeren

- Begeleiding bij analyse van maatschappelijke kosten en baten.

TREX, business cases en financiering

Transitie Exploitatie (TREX) en business cases:

- Brengt in beeld wat geldstromen (kosten, baten) zijn bij combinatie van interventies in wijk of buurt. Betreft investeringen, exploitatielasten en opbrengsten.
- Gemeenten voeren TREX op maat uit met hulp van externe experts, volgens de basisprincipes van een beproefd model.
- Resulteert in business cases per combinatie van interventies per wijk of buurt

Financiering:

- Inventarisatie bestaande bronnen voor financiering (Europese fondsen, lokale middelen, landelijke subsidieregelingen, private investeerders)
- Sluit met de projectformulering aan bij beschikbare middelen.
- Én verkennen van de mogelijkheden voor nieuwe financiering

The image shows three large puzzle pieces in a row. The left piece is red and contains a white question mark. The middle piece is orange and contains a white lightbulb icon. The right piece is green and contains a white exclamation mark. Below each piece is a simple black stick figure holding the piece up. The background is a light gray gradient that transitions to white at the bottom.

We doen dit samen en in samenhang

Publiek, privaat en maatschappelijk middenveld mobiliseren en verbinden

- Stakeholderanalyse lokaal en landelijk / internationaal wijst uit wie op welke manier betrokken kan of moet worden.
- What's in it for me: creëer win-win situatie voor inwoners en partners
- Verbinding met Energy Cities (EU)
- Verbinding met Experimentenprogramma Verduurzaming van kwetsbare wijken (Nijenrode)
- Verbinding met Programma Aardgasvrije Wijken (BZK)

Stappenplan

Start traject

- De gemeenten hebben lokale kernteams gereed
- Wij verzorgen een gezamenlijke aftrap met gemeentelijke projectleiders
- Samen bepalen we criteria voor de uitvoering van analyses van wijken
- Op basis van de analyses worden de wijken gekozen en accenten gelegd per wijk, stad en provincie: waar liggen de kansen voor een aanpak in samenhang?

Uitvoering

- We begeleiden de stakeholderanalyse en faciliteren de verbinding
- We helpen de lokale financials met de analyse van financiële bronnen
- Innovatieve ideeën voor een aanpak worden uitgewerkt, waarbij van goede voorbeelden in andere nationale en internationale steden kan worden geleerd
- Het maatschappelijke impact van deze ideeën wordt in beeld gebracht (MIA)
- Investerings exploitatielasten en opbrengsten worden in beeld gebracht (TREX)
- Voor de plannen en voorstellen wordt op nationaal en Europees niveau draagvlak en steun gecreëerd

Verslaglegging

- Rapportage per stad, inclusief uitkomsten MIA en TREX
- Rapportage met aanbevelingen voor lokale en landelijke vervolgaanpak

Concrete Wijkplannen

Analyse wijken

Selectie wijken

MIA

Selectie
interventies
koppelkansen

TREX

business case
energietransitie
op totaalniveau

Uitwerking
door stad
en
externe
experts

verdeling
van
totaalniveau
naar
stakeholders

Brede sessie

Rapportage

Sessie

Vaststelling
plan 2021

Rapportage

Vormgeven Stedelijke transitieopgaven

Verbinden BZK, EU, Energy-cities, zustersteden

In kaart brengen nationale en
internationale financieringsbronnen
en -stromen

Verbinding maken met bestaande
programma's en nieuwe plannen

Verkennen ontschotting inhoud,
budgetten, aanpakken

Samenwerking ontwikkelen met
Europese steden

Samenbrengen lokale ervaringen, plannen en
leerpunten met strategische doelen

Voorlopige Planning

Mei

Juni

Juli

Augustus

September

Oktober

November

December

Januari 2021

- Plan lokale aanpakken
- Aanbevelingen voor vervolgaanpak lokaal
- Aanbevelingen voor vervolgaanpak landelijk en internationaal

Resultaten per stad

Dit leidt per stad tot:

- Een gedegen lokaal plan waarin een samenhangende en meerjarige aanpak van de energietransitie met breed maatschappelijke impact is ontworpen, ontwikkeld in co-creatie met partners en zo mogelijk inwoners
- Ondersteund met een Maatschappelijke Impact Analyse (MIA) en Transitie-Exploitatie (TREX) volgens landelijk gecoördineerd ontwerp (t.b.v. leerproces)
- Met waar mogelijk bevordert draagvlak in de stad, bij provincie, bij Rijk en op Europees niveau

Resultaten voor Rijk en Provincie

- Advies voor landelijk uit te rollen praktische aanpak energietransitie in samenhang met opgaven in sociaal en fysiek domein.
- Advies voor verbinding en ontschotting visies en budgetten voor de samenhangende aanpak.
- Samenwerking en kennisuitwisseling met Europese steden
- Advies over aanspreken en benutten financieringsbronnen voor meerjarige aanpak

Governance

Betrokkenheid en (bij)sturing op proces en resultaat vindt plaats door:

- Bestuurlijke Taskforce
- Stuurgroep op directieniveau BZK, Provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant, de vier steden
- Gebruik maken van bestaande lokale governance structuur
- Lokale sponsors op strategisch niveau vanuit de steden.

Investeringsvoorstel

Iedere stad ontvangt van provincies en Rijk in totaal € 125.000. Hierover vinden gesprekken plaats.

Stad investeert hiervan € 36.000

- Procesmanagement, bestuurlijke advisering en interbestuurlijk overleg (rijk, steden, provincies)
- Programmamanagement, incl. organisatie verbindingen en leerproces
- Coördinatie op ontwerp Maatschappelijke Impact Analyse (MIA) en Transitie Exploitatie (TRES) toe te passen in de steden
- Begeleiding in opstartfase lokale projecten en gerichte hulp bij barrières
- Verbinding met Europese steun (politiek, bestuur, organisatie) en aanloophase verwerven middelen; verbinding met mogelijke partnersteden in buitenland

Stad investeert hiervan € 89.000:

- ontwikkelen plan met meerjarige interventies in contact of co-creatie met inwoners en partners, die effectief zijn op meerdere transities (in proeftuinen / innovaties) en
- de ontwikkeling van MIA en TRES volgens 'gecoördineerd ontwerp' in coproductie met eigen collega's (leerproces) en externe experts.

Iedere stad investeert als cofinanciering € 125.000 in de vorm van (in kind) inzet expertise in projectteams per stad (projectleider en –medewerkers, analyse, beleidsadvies, financials, etc.) en secretariële ondersteuning

ЯЭВЕЛ

PBLQ